

К. МАРКС и Ф. ЕНГЕЛС

ОБРЪЩЕНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
ДО СЪЮЗА НА КОМУНИСТИТЕ¹⁵⁵

МАРТ 1850

ЦЕНТРАЛНИЯТ КОМИТЕТ — ДО СЪЮЗА

Братя!

В течение на двете революционни години, 1848—1849, Съюзът на комунистите издържă два пъти изпитание: първо, с това, че неговите членове навсякъде енергично участваха в движението, че те и в печата, и на барикадите, и на полесраженията стояха в първите редове на единствената решително революционна класа — пролетариата. Съюзът, сетне, издържă изпитание и в смисъл, че неговите възгледи за движението, както те бяха изложени в циркулярните писма на конгресите и на Централния комитет през 1847 г. и в „Комунистическия манифест“, се оказаха единствено правилни и че изказаните в тези документи предположения се оправдаха напълно, а разбирането на съвременното обществено положение — което по-преди се пропагандираше от Съюза само тайно — сега е в устата на всички и публично се проповядва по площадите. В същото това време предишната здрава организация на Съюза значително отслабна. Голяма част от членовете, които непосредствено участваха в революционното движение, мислеха, че времето на тайните дружества е минало и че е достатъчна само откритая дейност. Отделни окръзи и общини започнаха да занемаряват своите сношения с Централния комитет и постепенно ги прекратиха напълно. По този начин, докато демократическата партия — партията на дребната буржоазия — се организираше в Германия все повече, работническата партия загуби единствената си здрава опора, запази се в организиран вид най-много в отделни местности за местни цели и по силата на това изпадна в общото движение изцяло под господството и под ръководството на дребнобуржоазните демократи. На това съ-

стояние трябва да се сложи край: самостоятелността на работниците трябва да бъде възстановена. Централният комитет разбра тази необходимост и затова още през зимата на 1848—1849 г. изпрати емисара Йозеф Мол в Германия за реорганизиране на Съюза. Обаче мисията на Мол не оказа трайно влияние отчасти поради това, че германските работници още нямаша тогава достатъчен опит, а отчасти поради това, че тази мисия бе прекъсната поради въстанието през м. май миналата година. Самият Мол грабна оръжието, постъпи в баденско-пфалцката армия и на 29 юни* падна в сражението при Мург. В негово лице Съюзът загуби един от своите най-стари, най-активни и най-надеждни членове, който взе участие във всички конгреси и в Централния комитет и извърши още от по-рано с голям успех редица пътувания с определени поръчения. След поражението на революционните партии в Германия и във Франция през м. юли 1849 г. почти всички членове на Централния комитет отново се събраха в Лондон и след като попълниха своя състав с нови революционни сили, с обновена енергия се заеха с реорганизиране на Съюза.

Реорганизирането на Съюза може да бъде проведено само чрез емисар, и Централният комитет смята, че е във висша степен важно емисар да бъде изпратен в настоящия момент, когато предстои нова революция, когато следователно работническата партия трябва да действа колкото се може по-организирано, колкото се може по-единодушно и колкото се може по-самостоятелно, ако не иска отново, както през 1848 г., да бъде експлоатирана от буржоазията и да се влачи в опашката ѝ.

Ние ви казахме, братя, още през 1848 г., че немските либерални буржоа скоро ще дойдат на власт и веднага ще насочат своята току-що спечелена власт против работниците. Вие видяхте как се сбъдна това. И наистина, именно буржоата — след мартенското движение през 1848 г. — незабавно завзеха държавната власт и веднага използваха тази власт, за да заставят работниците, своите съюзници по борба, да се върнат в тяхното предишно угнетено положение. Въпреки че буржоазията не можа да постигне това, без да встъпи в съюз с победената през м. март феодална партия, дори в края на краищата без да отстъпи отново господството на тази феодална абсолютистическа партия, все пак тя си осигури условия, които — предвид на финансовите затруднения на правителството — биха предали най-сетне в нейни ръце господството и биха гарантирали нейните интереси в случай, че би се оказало възможно, щото революционното движение да тръгне още отсега по пътя на така наре-

---

* В изданието от 1885 г. погрешно е напечатано: 19 юли. *Ред.*

ченото мирно развитие. За осигуряване на своето господство буржоазията не би се нуждала дори от насилствени мерки, които биха предизвикали срещу нея омразата на народа, тъй като всички тези насилствени мерки са вече осъществени от феодалната контрареволуция. Но развитието не ще тръгне по тоя мирен път. Напротив, приближава революция, която ще ускори това развитие, безразлично дали тя ще бъде предизвикана чрез самостоятелно въстание на френския пролетариат или чрез нахлуване на Свещения съюз в революционния Вавилон.

И ролята, която немските либерални буржоа през 1848 г. изиграха по отношение на народа, в предстоящата революция тая толкова пределска роля ще я поемат демократическите дребни буржоа, които заемат сега в опозицията също такова положение, каквото заемаха и либералните буржоа преди 1848 година. Тази партия, демократическата партия, която за работниците е много по-опасна от предишните либерали, се състои от три вида елементи:

I. От най-прогресивните части на едрата буржоазия, които си поставят за цел незабавно и пълно събаряне на феодализма и абсолютизма. Тази фракция е представена от предишните берлински съглашатели, които бяха предложили отказ от плащане на данъци.

II. От конституционно-демократическите дребни буржоа, чиято главна цел в предшествувалото движение бе създаването на повече или по-малко демократическа федеративна държава в такава форма, каквато се искаше от техните представители, левицата на франкфуртското събрание, а по-късно от щутгартския парламент и от самите тях в кампанията им за имперска конституция.

III. От републиканските дребни буржоа, чийто идеал е германска федеративна република по подобие на швейцарската и които сега наричат себе си „червени“ и „социални демократи“ поради това, че са проникнати от благото намерение да унищожат угнетението на дребния капитал от едрия, на дребния буржоа от едрия буржоа. Представители на тази фракция бяха членовете на демократическите конгреси и комитети, ръководителите на демократическите съюзи, редакторите на демократическите вестници.

Всички тези фракции наричат себе си сега, след своето поражение, „републиканци“ или „червени“, точно тъй, както републиканските дребни буржоа във Франция наричат себе си сега социалисти. Там, където те, както например във Вюртемберг, Бавария и т. н., намират още възможност да отстояват своите цели по конституционен път, те използват случая, за да запазят старите си фрази и да докажат на дело, че ни най-малко не са се променшили. Впрочем ясно е, че променянето на названието на тази партия ни най-

малко не променя нейното отношение към работниците; то доказва само, че сега тази партия е принудена да се обявява против обединилата се с абсолютизма буржоазия и да се опира на пролетариата.

Дребнобуржоазнодемократическата партия в Германия е много силна. Тя обхваща не само огромното болшинство на буржоазното население на градовете, на дребния търговско-промишлен свят и на занаятчийските майстори: след нея вървят селяните и селският пролетариат, докато той още не е намерил опора в самостоятелния пролетариат на градовете.

Отношението на революционната работническа партия към дребнобуржоазната демокрация е следното: тя върви заедно с нея против оная фракция, към събарянето на която работническата партия се стреми; тя се обявява против нея във всички случаи, когато дребнобуржоазната демокрация иска да стабилизира своето положение в свой собствен интерес.

Далеч от мисълта да извършат преврат в цялото общество в интерес на революционните пролетарии, демократическите буржоа се стремят към такова изменение на обществените порядки, което би направило за тях по възможност по-сносно и по-удобно съществуващото общество. Затова те искат преди всичко намаление на държавните разходи чрез ограничаване на бюрокрацията и чрез прехвърляне на главните данъци върху едрите земевладелци и върху буржоата. Сетне те искат премахване на натиска на едрият капитал върху дребния, борейки се за създаване на държавни кредитни учреждения и на закони против лихварството, благодарение на което пред тях и пред селячеството би се открила възможност да получават кредити не от капиталистите, а от държавата, и то при изгодни условия; те се борят освен това за установяване на буржоазни отношения на собствеността в селото чрез пълно премахване на феодализма. За да претворят всичко това в дело, на тях им е необходим демократически — безразлично дали конституционен или републикански — начин на управление, който да дава болшинство на тях и на техните съюзници — селяните, — и демократическо местно самоуправление, което да предаде в техни ръце непосредствения контрол над общинната собственост и редица функции, които понастоящем се изпълняват от бюрократите.

Сетне, необходимо е, според тях, да се противодействува на господството и на бързия растеж на капитала отчасти чрез ограничаване на правото за наследяване, а отчасти посредством предаване на колкото се може по-голямо количество работи в ръцете на държавата. Що се отнася до работниците, то несъмнено е, че те трябва да си останат преди всичко наемни работници както по-преди, но

при това демократическите дребни буржоа искат работниците да имат по-добро възнаграждение и по-осигурено съществуване; те се надяват да постигнат това отчасти като държавата дава работа, отчасти чрез благотворителни мерки — с една дума, те се надяват да подкупят работниците с повече или по-малко замаскирани подаяния и да сломят тяхната революционна сила посредством временно подобряване на тяхното положение. Далеч не всички фракции на дребнобуржоазната демокрация отстояват всички приведени тук нейни искания и само малцина от дребнобуржоазните демократи смятат за своя задача да се борят за тия искания в цялата тяхна съвкупност. Колкото по-далеч отиват отделни лица или фракции на дребнобуржоазната демокрация, толкова по-голямо количество от тия искания те правят свои, а малчината, които в гореизложеното виждат своя собствена програма, могат даже и да си въобразят, че посоченото е максимум от онова, което въобще може да се очаква от революцията. Но тези искания не могат в никой случай да задоволят партията на пролетариата. Докато демократическите дребни буржоа с провеждането на колкото се може повече от горепосочените искания се стремят най-бързо да завършат революцията, нашите интереси и нашите задачи се заключават в това, да направим революцията непрекъсната дотогава, докато всички повече или по-малко имотни класи бъдат отстранени от господство, докато пролетариатът завоюва държавната власт, докато асоциацията на пролетариите не само в една страна, но и във всички господстващи страни в света се развие до такава степен, че конкуренцията между пролетариите от тия страни се прекрати и че поне решаващите производителни сили бъдат концентрирани в ръцете на пролетариите. За нас въпросът е не за изменение на частната собственост, а за нейното унищожаване, не за забулване на класовите противоречия, а за унищожаване на класите, не за подобряване на съществуващото общество, а за основаване на ново общество. Че дребнобуржоазната демокрация в течение на по-нататъшното развитие на революцията ще получи в Германия преобладаващо влияние за известно време — това не подлежи на никакво съмнение. Затова, пита се, каква ще бъде позицията на пролетариата и по-специално на Съюза по отношение на нея:

1. докато продължават да съществуват сегашните отношения, при които дребнобуржоазните демократи се намират също така в угнетено положение;

2. в предстоящата революционна борба, която ще им даде превес;

3. след свършването на тази борба, през времето, когато те ще получат превес над съборените класи и над пролетариата.

1. В настоящия момент, когато демократическите дребни буржоа са навсякъде угнетени, те въобще проповядват на пролетариата единение и примирение, те му протягат ръка и се стремят към създаване на една голяма опозиционна партия, която да обхване всички оттенъци в демократическата партия, т. е. стремят се да въвлекат работниците в партийната организация, където господствуват общи социалнодемократически фрази, зад които се крият техните специфични интереси, и където в интерес на тъй желания мир не трябва да бъдат издигани специални искания на пролетариата. Подобно обединение безусловно би донесло вреда за пролетариата и би било изгодно изключително за тях. Пролетариатът напълно би загубил своята самостоятелност, тъй трудно завоюваната позиция, и отново би се принизил до ролята на придатък на официалната буржоазна демокрация. Значи от такова обединение трябва да се откажем най-решително. Вместо да се принизят още веднаж до ролята на хор, одобрително ръкопляскащ на буржоазните демократи, работниците, и преди всичко Съюзът, трябва да работят в насока, щото наред с официалните демократи да създадат самостоятелна, тайна и открита организация на работническата партия и да превърнат всяка своя община в център и ядро на работническите съюзи, в които опозицията и интересите на пролетариата биха могли да се обсъждат независимо от буржоазните влияния. Колко несериозно буржоазните демократи се отнасят към подобен съюз с пролетариите, в който последните да притежават равна с тях сила и равни права, се вижда от примера с бреславлските демократи: в своя орган „*Neue Oder-Zeitung*“ те яростно преследват организираните самостоятелно работници, които те наричат социалисти. В случай на борба против общия враг не е нужно никакво особено обединение. Доколкото е необходимо да се води пряка борба против такъв противник, интересите на двете партии временно съвпадат и както е бивало и досега, така и в бъдеще сам по себе си възниква такъв съюз, пресметнат с оглед само за дадения момент. Ясно е, че в предстоящите кървави конфликти, както и въе всички предишни, на работниците главно ще се наложи да завоюват победа със своето мъжество, със своята решителност и готовност за самопожертвуване. В тази борба масата на дребните буржоа, както и в миналото, ще протака по възможност повече и ще се държи нерешително и пасивно, та отсетне, когато бъде спечелена победа, да се възползува от нея за себе си, да призове работниците към спокойствие и връщане към своята работа, да предотврати така наречените ексцеси и да лиши пролетариата от плодовете на победата. Не е във властта на работниците да попречат в това на дребнобуржоазните демократи, но във властта на работниците е да затруднят дребнобуржоазните демократи да взе-

мат преднина по отношение на въоръжения пролетариат и да им продикуват такива условия, при които господството на буржоазните демократи още в самото начало ще носи в себе си зърното на гибелта — и по-нататъшното му изтласкване от властта на пролетариата ще бъде значително улеснено. През време на конфликта и непосредствено след свършване на борбата работниците преди всичко трябва, доколкото това е възможно, да противодействуват на опитите на буржоазията да внесе успокоение и да принуждават демократите да приведат в изпълнение своите сегашни терористически фрази. Те трябва да действуват в такава насока, че непосредствено революционно възбуждение да не бъде отново подадено веднага след победата. Напротив, те трябва да го поддържат, доколкото изобщо това е възможно. Те не само не трябва да се обявяват против така наречените ексцеси, против случаете на народно отмъщение по отношение на омразни лица или официални здания, с които са свързани само омразни спомени, те трябва не само да търпят тези акции, но и да поемат ръководството им. През време на борбата и след нея работниците трябва при всеки случай наред с исканията на буржоазните демократи да издигат свои собствени искания. Те трябва да поискат гаранции за работниците, щом демократическите буржоа се приготвят да вземат властта в свои ръце. Ако бъде необходимо, те трябва да издействуват тия гаранции чрез сила и въобще да се погрижат новите управници да се задължат да дават всевъзможни отстъпки и обещания; това е най-сигурното средство да бъдат те компрометирани. Те въобще трябва всемерно и колкото е възможно да съдържат ликуването, предизвиквано от новото положение, и опиянението от победата, което настъпва след всяка победоносна улична борба, като противопоставят на това спокойното и хладнокръвно разбиране на събитията и нескривано недоверие към новото правителство. Наред с новите официални правителства те трябва веднага да учредяват собствени, революционни работнически правителства било във вид на органи на местно самоуправление, на общински съвети, било във вид на работнически клубове или работнически комитети, така че буржоазнодемократическите правителства не само незабавно да загубят опора сред работниците, но и да видят себе си още от самото начало под наблюдение и заплаха от страна на властите, зад които стои цялата маса на работниците, с една дума, още от първия момент на победата недоверието трябва да се насочва вече не против победената реакционна партия, а против своите предишни съюзници, против онази партия, която иска да използва общата победа изключително за себе си.

2. Но за да могат да се опълчат енергично и внушително против тази партия, която ще започне да ги предава още от първия час

на победата, работниците трябва да бъдат въоръжени и организирани. Въоръжаването на целия пролетариат с пушки, карабини, оръдия и бойни припаси трябва да бъде проведено незабавно; трябва да се противодействува на възраждането на старата гражданска гвардия, насочена против работниците. А там, където осъществяването на това се окаже невъзможно, работниците трябва да направят опит да се организират като самостоятелна пролетарска гвардия с командири и със собствен генерален щаб, избрани от самите тях, и да се поставят на разположение не на държавната власт, а на създадените от работниците революционни общински съвети. Там, където работниците работят в държавни предприятия, те трябва да си издействуват да се въоръжават и организират в отделен корпус с избрани от тях командири или пък да се организират като част от пролетарската гвардия. Оръжието и бойните си припаси те не трябва да предават под никакъв предлог; срещу всеки опит да бъдат разоръжени трябва — в случай на нужда — да се дава въоръжен отпор. Да се унищожи влиянието на буржоазните демокрации върху работниците, незабавно да се създаде самостоятелна и въоръжена организация на работниците и да се създадат условия, по възможност най-тежки и компрометиращи, за временно неизбежното господство на буржоазната демокрация — такива са главните искания, които пролетариатът, а заедно с него и Съюзът трябва да имат предвид през време на предстоящото въстание и след него.

3. Щом новите правителства до известна степен се стабилизират, незабавно ще започне тяхната борба против работниците. За да имат възможност да се опълчат енергично против демократическите дребни буржоа, необходимо е преди всичко работниците да бъдат самостоятелно организирани и централизирани чрез свои клубове. След събаряне на съществуващите правителства, щом се представи възможност, Централният комитет незабавно ще замине за Германия, веднага ще свика конгрес и ще внесе в него на разглеждане необходимите предложения относно централизацията на работническите клубове под ръководството на орган, намиращ се в главния център на движението. Бързото организиране поне на областни обединения на работнически клубове е една от главните мерки за засилване и развиване на работническата партия. Непосредствено следствие от събарянето на съществуващите правителства ще бъде избирането на национално представително събрание. Тук на пролетариата ще се наложи да се погрижи:

1. да не се отстраняват под никакъв предлог от изборите голям брой работници по каквито и да било интриги на местните власти или на правителствените комисари.

II. наред с буржоазнодемократическите кандидати навсякъде да се издигат работнически кандидати, по възможност измежду членовете на Съюза, и за избирането им да бъдат използвани всички възможни средства. Дори и там, където няма никаква надежда за тяхното избиране, работниците трябва да издигат свои собствени кандидати, за да запазят своята самостоятелност, да направят равносметка на своите сили и да покажат открито пред всички своята революционна позиция и своето партийно становище. При това работниците не трябва да се оставят да бъдат измамвани от фразите на демократите, например относно това, че подобно нещо разцепва демократическата партия и дава на реакцията възможност за победа. Всички тези фрази имат за своя крайна цел да измамят пролетариата. Успехите, които пролетарската партия трябва да постигне посредством подобни независими акции, са неизмеримо по-важни, отколкото вредата, която може да бъде причинена от присъствието на няколко реакционери в представителното събрание. Ако демокрацията още отначало се опълчи решително и терористично против реакцията, влиянието на последната в изборите предварително ще бъде унищожено.

Първият въпрос, по който ще възникне конфликт между буржоазните демократи и работниците, ще бъде унищожението на феодализма. Както и през първата френска революция, дребните буржоа ще раздадат феодалните имоти на селяните под формата на свободна собственост, т. е. ще поискат да запазят селския пролетариат и да създадат дребнобуржоазна селска класа, която ще трябва да преминава също такава кръгообръщение на обедняване и растящи задължения, в каквото се намира сега френският селянин.

Работниците трябва да противодействуват на този план в интерес на селския пролетариат и в свой собствен интерес. Те трябва да искат, щото конфискуваната феодална собственост да стане държавно достояние и да бъде превърната в работнически колонии, обработвани от асоциирания селски пролетариат, който използва всички предимства на едрото земеделие. По този начин в обстановката на разклащащи се буржоазни отношения на собственост принципът на обща собственост незабавно ще се постави върху твърда почва. Както демократите се обединяват със селяните, така и работниците трябва да се обединят със селския пролетариат¹⁶⁶. Сетне, демократите или направо ще се стремят към установяване на федеративна република, или — ако не им се удаде да избягнат единна и неделима република — ще се постараят поне да парализират централното правителство, като дадат по възможност по-голяма само-

стоятелност и независимост на общините* и областите. В противоположност на този план работниците не само трябва да отстояват единна и неделима германска република, но и да се борят да постигнат в тази република най-решително централизиране на силите в ръцете на държавната власт. Те не трябва да се оставят да бъдат заблуждавани от демократическото бръщолевене за свобода на общините, за самоуправление и т. н. В такава страна като Германия, където още предстои да се премахнат тъй многобройните остатъци от средновековието, където е необходимо да се сломи толкова много местно и областно своенравие, при никакви обстоятелства не може да бъде търпано, щото всяко село, всеки град и всяка област да поставят нова спънка по пътя на революционната дейност, която може да разгърне цялата своя сила само при наличност на централизация. — Не бива да се допуска да се възроди сегашното положение, по силата на което немците за една и съща придобивка трябва да се борят отделно във всеки град и във всяка област. Най-малко трябва да се допуска, щото с помощта на така нареченото свободно-местно самоуправление да бъде увековечена общинната собственост — форма на собственост, която стои още по-назад от съвременната частна собственост и навсякъде, разлагайки се, неизбежно преминава в нея — и заедно с това да бъдат увековечени възникващите от тази общинна собственост съдебни процеси между бедните и богатите общини, както и съществуващото — наред с общодържавното гражданско право — общинно гражданско право с неговите коварства по отношение на работниците. Както във Франция през 1793 г., така и сега в Германия провеждането на най-строга централизация е задача на действително революционната партия**.

* Терминът *община* (Gemeinde) се употребява тук в широк смисъл както по отношение на градските муниципалитети, така и по отношение на селските общини. *Ред.*

** Днес трябва да се отбележи, че това място е основано на недоразумение. По вина на бонапартистките и либералните фалшификатори на историята тогава се е смятало за установено, че френската централизирана машина на управление е била въведена от великата революция и че Конвентът се е ползвал от нея като необходимо и решаващо средство за победа над роялистическата и федералистическата реакция и над външния враг. Но сега стана вече общоизвестен факт, че цялото управление на департаментите, окръзите и общините в течение на цялата революция, включително до 18 брюмер, се е състояло от власти, които са се избирали от самите управляеми и са се ползвали с пълна свобода в рамките на общодържавните закони; че това областно и местно самоуправление, аналогично на американското, стана тъкмо най-силен лост на революцията до такава степен, че Наполеон непосредствено след държавния преврат на 18 брюмер побърза да замени това самоуправление с хазайничене на префекти, което се е запазило и до днес и което по този начин още от самото начало бе най-чисто оръдие на реакцията. Но колкото местното и областното самоуправление не противоречи на политическата и националната централизация, също тол-

Ние видяхме, че демократите в предстоящото движение ще дойдат до господство и че те ще бъдат принудени да излязат с повече или по-малко социалистически мероприятия. Възниква въпросът — какви мерки в противовес на това ще трябва да предложат работниците? Разбира се, работниците не могат в самото начало на движението да предлагат чисто комунистически мероприятия. Но те могат:

1. да принудят демократите да се намесват по възможност в най-голям брой области на съществуващия обществен строй, да нарушават неговия нормален ход, да компрометирват сами себе си, както и да концентрират в ръцете на държавата по възможност повече производителни сили, транспортни средства, фабрики, железници и т. н.

2. те трябва да довеждат до крайни предели предложенията на демократите, които, разбира се, ще действуват не революционно, а само реформистически; те трябва да превръщат тези искания в открити атаки срещу частната собственост. Така например, ако дребните буржоа предлагат да се изкупят железниците и фабриките, работниците трябва да искат, щото тези железници и фабрики като собственост на реакционери да бъдат просто конфискувани от държавата без всякакво разсъждение. Ако демократите предлагат пропорционален данък, работниците трябва да искат прогресивен; ако самите демократи предлагат умеренопрогресивен данък, работниците трябва да настояват за данък, влоговете по който ще растат тъй бързо, че едрият капитал при това ще трябва да загине; ако демократите искат регулиране на държавните дългове, работниците трябва да искат обявяване на държавен банкрут. Следователно исканията на работниците ще трябва да се съобразяват с отстъпките и мероприятията на демократите.

Макар немските работници и да не биха успели да постигнат господство и осъществяване на своите класови интереси, без да изминат напълно един по-дълъг път на революционно развитие — в случая у тях има поне увереност, че първият акт на тази приближаваща се революционна драма ще съвпадне с непосредствена победа на тяхната собствена класа във Франция и по този начин ще бъде силно ускорен.

Но за своята крайна победа те сами най-много ще извършат посредством това, че ще си изяснят своите класови интереси, ще зае-

---

кова незадължителна е неговата връзка с оня ограничен кантонален или комунален егонизъм, който се проявява пред нас в такъв отвратителен вид в Швейцария и който южногерманските федеративни републиканци искаха да въведат в Германия през 1849 г. (*Бележка на Енгелс към изданието от 1885 г.*)

мат колкото се може по-скоро своя самостоятелна партийна позиция и нито за миг не ще се поддадат на това, щото демократическите дребни буржоа с лицемерните си фрази да ги отклонят от пътя на самостоятелно организиране на партия на пролетариата. Техният боен лозунг трябва да гласи: „Непрекъснатата революция“.

Лондон, март 1850 г.

Размножено в отделен лист в 1850

Печата се по текста на книгата

Публикувано от Ф. Енгелс в приложенията към книгата: К. Маркс. „Enthüllungen über den Kommunistenprozess zu Köln“. Hottlingen—Zürich, 1885 г.